

Qafqazın səmasında bərq vuran günəş Mərkəzi Asiyanın ucsuz-bucaqsız çöllərində doğan eyni nurun davamıdır. Azərbaycanın Xəzərlə cəmlənən tarixi Özbəkistanın Səmərqəndlə, Buxara ilə yazılan dastanlarıyla qovuşanda burada sadəcə diplomatik münasibətlərdən deyil, ruhların birliyindən danışmaq gərək olur. Azərbaycan və Özbəkistan yalnız coğrafi cəhətdən deyil, həm də mədəniyyət baxımından qardaşdır. Bu iki xalqın dilində eyni sözlər pıçıldayır, musiqisində eyni sazın, dutarın, tanburun səsi titrəyir. Muğamla maqom, aşığıla baxşı, dastanla doston min illərin yaddaşını bölüşür. Bakı səhnəsində özbək rəqqasəsinin zərif hərəkətləri, Daşkənd səhnəsində isə Azərbaycan muğamının dərin sədaları birleşərək ruhlara toxunur.

Qardaşlıq körpüsü: **Azərbaycanla Özbəkistan arasında** **mədəni əlaqələr tarixi bağlara söykənir**

Azərbaycan ilə Özbəkistan tarixi, dini, mədəni əlaqələr baxımından bir-birinə yaxın ölkələrdir. Elmi-ədəbi və mədəni əlaqələr çoxəsrlik tarixə və böyük ənənələrə malikdir. Bu gün Azərbaycan və Özbəkistan prezidentlərinin siyasi iradəsi ilə mədəni əlaqələr daha da genişlənməkdədir. İbn Sina, Xarəzm, Buxari və Uluqbəyin əsərləri qədim zamanlardan Azərbaycanda həmişə böyük marağa səbəb olmuşdur. Eyni zamanda, Nizami, Xaqani, Nəsimi və Füzulinin əsərləri Özbəkistanda həmişə oxunmuş və rəğbətlə qarşılanmışdır. Türk dilində "Xəmsə" yaratmış dahi şair Əlişir Nəvaini özbək ədəbiyyatının rəmzi kimi qəbul etmişik və əsərlərini sevə-sevə oxumuşuq. Ortaq tarixi, dini və mədəniyyəti bölüşən, eyni soykökə malik olan xalqlarımız arasındakı əlaqələrin tarixi qədim köklərə söykənir.

Mədəni əlaqələr sovet dövründə də davam etmişdir. Xüsusilə, Azərbaycan və Özbəkistan dövlət müstəqilliklərini bərpa etdikdən sonra iki dövlət arasında tarixin ağır sınaqlarından çıxmış bağlar daha da möhkəmlənərək inkişaf etmiş və bugünkü səviyyəyə çatmışdır. Hər iki xalq bir-birinin mədəniyyətindən bəhrələnilib və inkişafına təsir göstərmiş. Ulu Öndəri Heydər Əliyev də özbək xalqına böyük sevgi ilə yanaşırdı. Onun Şərəf Rəşidov, İslam Kərimov ilə dostluğu münasibətlərimizin bugünkü inkişafının təməlini qoyub. 1979-cu ildə Azərbaycanda keçirilən Özbəkistan SSR ədəbiyyatı və incəsənəti günlərinin davamı olaraq 1980-ci ilin iyununda Özbəkistanda Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənəti günləri keçirilib.

Ölkələrimiz arasındakı mədəni əlaqələrdən danışarkən görkəmli özbək şairi və tərcüməçisi Osman Qoçqarın Azərbaycan ədəbiyyatından tərcümələri də qeyd olunmalıdır. Onun Mirzə Cəlil Məmmədquluzadə, Mirzə Ələkbər Sabir, Məhəmməd Hadi, Hüseyn Cavid, Cəfər Cəbbarlı ("Od gəlini", "Sevil", "1905-ci ildə" pyesləri) və başqa klassiklərimizdən, xüsusən Hüseyn Cavidin "İblis", "Əmir Teymur", "Şeyx Sənan" kimi əsərlərinin tərcümələri özbək ədəbi mühitində böyük rəğbətlə qarşılanıb.

Bu dövrdə Azərbaycan-özbək ədəbi əlaqələri Nizami irsinə özbək klassik şairlərinin məhəbbəti üzərində daha da möhkəmlənib. Eyni zamanda, XV əsrdən sonra Nəvainin

əsərlərinin Azərbaycan ədəbiyyatına, o cümlədən Füzuli, Kişverli kimi nəhəng Azərbaycan klassiklərin yaradıcılığına təsiri çox olub.

2010-cu ilin sentyabrında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Özbəkistana rəsmi səfəri zamanı tərəflər dilimizin, mədəniyyətimizin, Azərbaycan və Özbəkistanın birmənalı şəkildə qürur duyduğu mənəvi dəyərlərin ümumiliyini qeyd ediblər. Özbəkistan Prezidenti İslam Kərimov dövlətlərimiz və xalqlarımız arasında mədəni əlaqələrə toxunaraq bildirib: "Daşkənd və Bakı şəhərlərində dahi əcdadlarımız Nizami Gəncəvi və Əlişir Nəvainin abidələrinin açılması, Azərbaycan paytaxtında küçələrdən birinə dünyanın şöhrətli astronom Mirzə Uluqbəyin adının verilməsi azərbaycanlılar və özbəklər arasında qarşılıqlı marağın, tarixən mövcud olan qarşılıqlı hörmətin parlaq nümunəsidir".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev isə ölkələrimiz arasında əlaqələrin, xüsusilə də humanitar sahədə əməkdaşlığın əhəmiyyətini önə çəkərək qeyd edib: "Biz ölkələrimiz arasında humanitar əməkdaşlığı çox yüksək qiymətləndiririk. Bu, tamamilə təbii, çünki xalqlarımız qardaş xalqlardır, yaxın xalqlardır. Biz özbək ədəbiyyatını, musiqisini, mədəniyyətini çox sevirik. Yəni, bunlar sizin üçün olduğu kimi, bizim üçün də əziz və doğmadır". Səfər çərçivəsində Daşkənddə Azərbaycanın Özbəkistandakı səfirliyinin nəzdində Heydər Əliyev adına mədəniyyət mərkəzinin açılışı olub. 2017-ci ildə Özbəkistanda fəaliyyət göstərən Beynəlxalq Babur Fondunun Azərbaycan bölməsi yaradılıb. 2020-ci il fevralın 17-də isə bölmənin nəzdində Əlişir Nəvai adına Ədəbiyyatşünaslıq Mərkəzi açılıb.

Azərbaycan mahnıları Özbəkistanda olduqca məşhurdur. Özbəkistanda yaşayan azərbaycanlılar bu ölkənin elminə və mədəniyyətinə töhfələrini verirlər. Təsədüfi deyil ki, 2022-ci il avqustun 30-da mədəni əlaqələrin inkişafında xidmətlərinə görə məşhur Azərbaycan əsilli özbək müğənnisi Nəsimə Abdullayevaya Azərbaycanın "Xalq artisti" fəxri adı, eləcə də Həşimjon İsmayilov, Əli Heydər Nəsirli və Kamoliddin Urinbayevə "Dostluq" ordeni verilib. Özbəkistan Prezidentinin müvafiq Sərəncamı ilə Gülyanaq Məmmədova Özbəkistanın "Xalq artisti" fəxri adı, Şahin Mustafayev, Ramiz Əskərov və Almas Binnətova isə "Dostlik" ordeni təltif ediliblər. Həmin il oktyabrın 16-22-də Özbəkistanın Daşkənd, Buxara, Nəvai və Səmərqənd şəhərlərində "Azərbaycan mədəniyyəti və ədəbiyyatı günləri" keçirilib.

2023-cü ildə Özbəkistanın Azərbaycandakı mədəniyyət günləri, eyni zamanda Azərbayca-

nın Daşkənddəki ədəbiyyat və musiqi axşamları, 2024-cü ildə Özbəkistanın paytaxtı Daşkənddə keçirilən Azərbaycan Mədəniyyəti günləri münasibətlərin nə qədər canlı və məhsuldar olduğunu sübut etdi. Sadalanan faktlar və sadalanan neçə-neçə məsələlər bir daha göstərir ki, Azərbaycan ilə Özbəkistan arasında bütün sahələrdə, o cümlədən mədəniyyət sahəsində tarixən mövcud olan əlaqələr möhkəm təməllər üzərində bundan sonra da inkişaf edəcək və zənginləşəcək.

Özbəkistan ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpası zamanı da Azərbaycanı dəstəkləyib. Azərbaycan xalqı ən ağır işğal dövründə özbək xalqının qardaşlıq dəstəyini həmişə hiss edib. Bütün bunlar çağdaş münasibətlərimizin tarixində unudulmaz hadisələrdir. Postsovet məkanında olan ölkələr arasında Özbəkistan yeganə ölkədir ki, Azərbaycan torpaqlarının işğalına görə Ermənistanla diplomatik əlaqə qurmayıb.

Azərbaycan-Özbəkistan əlaqələrinin yüksək səviyyəyə çatmasında Prezident İlham Əliyevin və Prezident Şavkat Mirziyoyevin şəxsi münasibətləri də mühüm rol oynayır. Hər iki prezident dövlət səfərləri və rəsmi səfərlərdən əlavə, müxtəlif beynəlxalq tədbirlər çərçivəsində də tez-tez görüşürlər. Cənab Şavkat Mirziyoyevin prezident seçildəndən sonra ilk rəsmi səfərini Azərbaycana etməsi iki ölkə arasındakı münasibətlərin səmimiyyətinin göstəricisi olmaqla əməkdaşlığın və strateji tərəfdaşlığın inkişafı baxımından da olduqca önəmlidir.

İşğaldan azad edilən Qarabağ torpaqlarında aparılan abadlıq və quruculuq işlərində qardaş Özbəkistanın böyük dəstəyini gördük. Füzuli şəhərində Özbəkistan hökuməti tərəfindən hədiyyə olaraq inşa edilən orta məktəb özbək xalqının dahi oğlu Mirzə Uluqbəyin adını daşıyır. Azərbaycana səfəri zamanı Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin həmin məktəbin açılış mərasimində iştirak etməsi bu qardaşlığın rəmzi idi. Məktəbin açılışında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev demişdir ki, bu məktəb təkcə təhsil ocağı deyil, Özbəkistanla bizim dost və qardaşlığımızın daha bir mərkəzi olacaq. Türk dünyasında inteqrasiya prosesləri kontekstində eyni soykökə malik Azərbaycan və Özbəkistan xalqları arasında münasibətlərin inkişafı həm də türk dünyasını inkişaf etdirən amillərdir. İki ölkə arasında günü-gündən inkişaf edən münasibətlər Türk dünyası çərçivəsində mədəni-ədəbi-elmi əlaqələrin inkişafına mühüm töhfələr verir.

Nurəngiz ADILQIZI,
"Respublika".